

סימן א' סק"ב (באמצע הסעיף): וטעם זה לא שייך כי אם במקום מומחין, משא"כ בהוראות דהטעם הוא כדי שלא יונעל דלת בפני לוויין, דנין הדיוטות אפי' במקום מומחין, דאם לא ידונו המלוה לא ירצה להלוות על סמך שיבקש מומחין.

ג. ב. וכן הוא בתומים [סק"ב].

שם סק"ג (בסוף הסעיף): לק"מ דהא הן חייבין ג"כ תשלומין מכאשר זמם, ובמקום מומחין ג"כ ממוגא משלם ולא לקי ליכא מלקות כלל דרשות בידיו ג"כ לדון ממון אחר.

ג. ב. וכן איתא בקצה"ח סימן ל"ח [סק"א], וזה פש"י.

[שם סק"ה (אמצע הסעיף): ובספר קצוה"ח כתב לתרץ קושית הש"ך וכו'.

ראה במשובב שם שכ' בשם רבינו שחזר בו וז"ל: והנה הרב הגאון המחבר היה באכסניא אצלי וכמה עלים הנרססים אתו עמו ונתוכחתי עמו בזה ותיכף דודה לדברינו ונזכר שבי"ב רש"י פ' האומר דף ס"ה ז"ל דבא קא מחייב לאויריני שקרובים נאסרו בו ע"ש והיינו דאמר העבד על שפחה] ¹²³⁴⁵⁶⁷ 2.

סימן ד' סק"א (בתחילת הסעיף): עיין במשנה למלך וכו'.

ג. ב. פ"ג מהלכות עבדים ה"ה.

שם (אמצע הסעיף): אבל ווראי אם כבר וכו', שאפשר שאף הם לא היה להם באפשרי לעשות.

ג. ב. באפשרי לעשיה, כצ"ל.

שם סק"ב (בסוף הסעיף): ודוקא במשכון שהשכינו מדעת א"י לסלקו בדברים אחרים, דמשכונא סתם דינו כאפותיקי סתם.

ג. ב. ואף דגם באפותיקי גופא יכול לסלק בדברים אחרים, כמבואר בסימן קי"ז שם בש"ך [סק"ב] 3 (דירע) [דמצין] לסלק במטלטלין, דדעשה דוקא במשכון ואפותיקי קרקע, דרש"י [ב"ק י"א ע"ב] פירש על לשון אפותיקי פה תהא קאי, א"כ זה דוקא בקרקע שייך לומר פה תהא קאי, דממעט קרקעות אחרים שלא יהיה לו סרעון רק מקרקע זה, משא"כ באפותיקי מטלטלין אם נימא דיוכל לסלק במטלטלין אחרים, א"כ מאי ממעט בלשון פה תהא קאי, ע"כ צ"ל דממעט מטלטלין אתרים ונישמע דאינו יכול לסלק במטלטלין אתרים.

סימן ה' סק"ב (אמצע הסעיף): דאי לא אמר ר' מאיר דבעי ג' רק לקבלת עדות.

ג. ב. דבעי ג', דאי לא בעי ג' רק לקבלת.

סימן ז' סק"ב (בתחילת הסעיף): אכן מדברי הגמוקי יוסף פרק אחד דיני ממונות שכתב וז"ל: "דאי בריני ממונות פסול סומין לא אצטריך לעיני בחליצה". מוכח דאפי' בדיעבד פסול, דאל"כ אצטריך לעיני למיפסל דיעבד.

ג. ב. ואף דלנ"י גם בדיעבד פסול בלילה, הא מחלוקת תנאים הוא אי חליצה דמי (לתחילת) [לגמור] דין וכשר בלילה. ובריש מצות חליצה [קא, בן] מקשה ואידך לעיני מה עביר ליה, ולא משני דס"ל כסתם מתניתין דחליצה בלילה כשר. ועוד לפי מה שאכתוב לקמן יש הוכחה דס"ל דחליצה בלילה כשר, ודוק.

1. וכ"כ הקצוה"ח במשובב כאן: "כתוב בספרי סי' ל"ח סק"א".

2. ועי' בנתיבות הנרסס בגליון השרע תוספת דברים בזה.

3. וז"ל: והיה במטלטלין דנקרא מיטב ואפי' באפותיקי מפורש יכול הלוח לסלק להמלוה בהן. ועי' ביאור הגר"א שם סק"ג שהאריך לבסס דין זה.

4. ועי' נהר"מ להלן ריש סי' ק"ז, ובגרסא בגליון השרע.

שם סק"ג (אמצע הסעיף): ואפשר כשמגידין לפני השלישי לצרף.

ג. ב. כשמגידין לפני דג' אין צריך, כצ"ל.

סימן י"ב סק"ד (בסוף הסעיף): והיינו מהתובע למוחל.

ג. ב. והיינו מהתובע להנמחל, כצ"ל.

סימן ב' סק"א (אמצע הסעיף): ולזה נראה רכשהמלוה אומר מאתים ועדים מעידים מנה גובה מנה.

ג. ב. ולפי מה שכתבתי לקמן סימן ל' ס"ק ג' לא נפסלו כלל אם המלוה תובע מנה והעדים מעידים שהלוה מאתים ותלינן בטעות, ועיין בסימן ל' סק"ג.

שם (בסוף הסעיף): מש"ה ה"נ שמעון וכו', רק שהלוה פסל אותם וכו'.

ג. ב. רק שהמלוה פסל אותם וכו', כצ"ל.

סימן כ"ב סק"א (בתחילת הסעיף): גם מה שפליגי בירושלמי שמואל ורי"ח אר"ל, קאי על ר"מ.

ג. ב. שמואל ורי"ח ורי"ל קאי וכו', כצ"ל.

שם (אמצע הסעיף): ועוד נראה לפענ"ד דהג"א והנ"י ור"י לא פליגי.

ג. ב. ור"י ורי"ל, כצ"ל.

שם (להלן): אלא ודאי דלא מיירי ההג"א רק בקיבלו לדיין, ובוודאי מה שכתב האו"ת וכו'.

ג. ב. רק בקבלו לדיין, וכמו שכתב, כצ"ל.

שם סק"ג (אמצע הסעיף): גם מ"ש בס' קצה"ח לסתור דראי' שכתב התומים מג' רועי בקר, וכתב הוא דשאני התם דליכא רק חרא לריעותא דהא בחד גמיר סגי, לא רק דרועה פסול מטעם רועה.

ג. ב. ועיי' שם בסנהדרין דף כ"ה [ע"ב] דמייתי דף דשלשה רועה בקר, וקאמר שם בהיה

ג. ראה משוכב כאן (ובסר"ד שהביא דף סוגיא).

אמינא מאי לאו לעדות, אלמא אף דפסולין לעדות מי"מ מהני קבלה לפי הס"ד דפסול אף לעדות, וגם מדקאמר לא לדינא, דיקא נמי [רקתני שלשה רועי בקר] דאי לעדות שלשה למה לי, ולא קאמר דגמרא אי לעדות האידך מהני קבלה הא דהי תרתי לריעותא. ומוכח בדברי התומים דזה לא דהי תרתי לריעותא.

סימן כ"ג (בחידושים) סק"א: ה"ה פשרן אינו נאמן רק כשעומדים לפניו, אמנם הביא הסמ"ע באחד שנתן לחבירו שטר חוב ונפל טענות ביניהם ונתפשו וכו', ואין עדות הפשרן מועיל.

ג. ב. כלומר אף שאומר הפשרן שכן היתה כוונתו מחמת שידע שקבל כבר מקצת השטרות ושומר בן לפני הבעלי דינים, וא"כ לפי דברי הפשרן ידע השני בשעת פשרה שקיבל מקצת דמי השטר. מי"מ אין הפשרן נאמן כיון שלא אמרו בשעה שבי"ד [שבעלי דינים] עומדין לסניהם. בן מוכרח לפרש כוונת דרשבי"א ז"ל בתשובה. אבל אם אין הפשרן אומר שהבע"ד ידע שקיבל דמי השטר, אף דאומר בן היתה כוונתו, בשעה שבע"ד עומדין לסניהם או בשנים לא מהני, דמה לנו בכוונתו ס"ס הא כיון שהבע"ד דלא ידע מזה דה"ל מחילה בטעות, וע"ז לא רצה לקבלו לפשרן על עצמו והי מחילה בטעות, ולא מהני אף שאומר הדיין בשעה שהבע"ד עומדין לפניו.

סימן כ"ד סק"א (בסוף הסעיף): ובקצה"ח טעה בפירושו ע"ש.

ג. ב. והבין דדעת הש"ג [ב"ק מ"י ע"ב] לחלק בין תבעו מעות שהוא דבר הראוי לפירעון, ובין תבעו חסין שאינו יכול ליתנו לו בתורת פירעון היכא דאית ליה זוזי. ולכן הקשה הא במקום פסידא יוכל לסלק במטלטלין.

ולפמ"ש ליתא דאין חילוק בין כלי חסין למעות, רק הדבר תלוי ברעת הלזה אם ערשה אותו לפירעון או שעשה מזה תביעה חדשה,

שם סק"ח (בתחילת הסעיף): חוזר הדין.

נ. ב. ואף דהכא מהני תפיסה לכ"ע, מ"מ י"ל דס"ל כדעת התומים שהבאתי לעיל, דאפ"ה חייב הדיין לשלם, ע"ש.

שם (להלן): עוד קשה דהא לפי גירסת הרי"ף בשנוי דרב יוסף מוקי למתניתין דדיני ממונות מחזירין באינו מומחה, תקשי גם כן הא דיני ממונות ע"כ במומחין וכו'.

נ. ב. הא דיני נפשות, כצ"ל.

שם (להלן): ואף לפי שיטת רש"י דר"י מוקי מתני' דהכא במומחה, בחד סגי ד"ל דבעי שלשה לענין שיהיה ההודאה וקבלת עדות מהני כדלעיל סימן ג' סעי' ב'.

נ. ב. ובשיטת הרמב"ם שם דלפני יחיד מומחה לא מהני הודאה. אבל הרי"ף ס"ל בשיטת הגור סימן ג' שם דאף ביחיד מומחה ההודאה לסגנון חשובה הודאה גמורה וא"כ למה לי ג', ולכך לא מצוי לאוקמי במומחה, ולא קשה קצשות הרא"ש⁷.

שם (אמצע הסעיף): ולמה מקשה העיטור והש"ך על הרי"ף.

נ. ב. ולזה מקשה העיטור, כצ"ל.

שם (להלן): והפירוש בדברי הגאון לפי גירסת הרי"ף הוא כך.

נ. ב. לפי גירסת העיטור.

שם (להלן): והא דקאמר אם קבלוך לא תשלם באמת הדין חוזר.

נ. ב. אין הדין חוזר, אף דלפירוש הפמ"ע שם אין ראיה דהא מיירי באי אפשר, מ"מ יש להזכיר מלקמן בסעי' זה שם שכתב הרמ"א וחלק השלישי מפסיד הבעל דין, אלמא דאף דאיכא פסידא לא הדר דינא.

דאף בחפץ כל זמן שכופר ואינו נותנו לו הוא עושה אותו לסירעון וצריך לישבע ע"ז כטענת השבע ל. אבל כשעושה מזה תביעה ולא בתורת סירעון א"צ לישבע. ובמזו כן במעות דוקא היכא שעושה אותו לסירעון, דינא הוא דצריך לישבע על שטרו, אבל היכא שעושה מזה תביעה חדשה ובמקום דדינא הוא דזה גובה וזה גובה, ודאי דאינו צריך לישבע על שטרו דהא הוא עושה מזה תביעה בפני עצמו. ולפי"ז אין מקום כלל לקצותו מהך דאי סקח הוא, ודו"ק. ועיי' לקמן סימן ע"ב מ"ש בזה⁸.

סימן כ"ה סק"ג (בתחילת הסעיף): ודוקא במזיק גמור בעינן אונס דדמי לגניבה.

נ. ב. במזיק גמור חייב דדמי וכו', כצ"ל.

שם (להלן): רבשלמא בשולחני לא היה לו להראותו וכו'.

נ. ב. לא היה לו לאמר לו, כצ"ל.

שם (אמצע הסעיף): ואין צריך לאוקמי כלל בעירבן עם פירותיו, דנראה דהא שכתב הרמ"א ב"ד שם [סימן רמ"ב סעי' ל"א] דבעינן שיחול הוראתו, וכתב הט"ז [יור"ד שם סק"ח] דהיינו שעירבן עם הפירות וכו'.

נ. ב. שעירבן עם הפירות מ"מ, וס"ל דמיירי דהלוקח עירבן אף במיעוט פירות והוי חלה הוראתו, כצ"ל.

שם (להלן): כמו שכתב הרמ"א ביור"ד שם אליבא דרב חסדא, עיין שם.

נ. ב. ר"ל דלא מוקרי חלה הוראתו רק כשעירב הדיין בעצמו.

שם (להלן): זה אינו דבטיהר את הטמא אין צריך (לשלם) [לשום] תירוצ.

נ. ב. אי"צ לתירוצ זה, כצ"ל.

6. ראה במשובב כאן ותעמוד בנקל על כל דברי רבינו.

7. וכ"ה דעת הרמב"ן בכתובות כ"א ולשיטתו כפר' שופטים. וראה קה"י סנהדרין ס" כ.

שם (להלן): ומדברי הש"ך שכתב שאין בהשגתם להבין דברי הגדול, ולפענ"ד מוכח וכו'.

נ. ב. ומדברי הש"ך שכתב הטעם דאין גדול מחזיר בשום שאין וכו', כצ"ל.

שם (להלן) (לפני הסוגרים) (ובאות י וכו'): אך כיון שמהפוסקים משמע דאפי' בטעות מחמת שלא היה יודע סוגיא דעלמא, מיקרי ג"כ טעות בשקול הדעת.

נ. ב. אך מהפוסקים, כצ"ל. ותיבת כיון נמחק.

שם (להלן): ותירץ א"ו דאף דאפי' לא נשא ונתן ביד אינו, חוזר מ"מ מעשה בעי וכל זמן דלא נעשה מעשה חוזר, ובסימן זה מיירי שכבר הוציא, משה פסק דאין הגדול מחזיר, ובס"ד מיירי וכו'.

נ. ב. ובי"ד מיירי, כצ"ל.

שם סק"י (בסוף הסעיף): ובספר קצה"ח כתב דאין צריך לבאר וכו'.

נ. ב. צריך מן ובספר קצה"ח וכו' עד גמירא.

שם סק"ד (בתחילת הסעיף): עש"ך סקכ"ו וכ"ו מה שהקשה על הרמב"ם. ועוד קשה לי וכו'.

נ. ב. ועיי' מה שתירץ על הרמב"ם, אבל עדיין קשה לי, כצ"ל.

שם (להלן): לכן נראה דלהרמב"ם היה קשה לו על דברי הרי"ף, דלפי דעת דרי"ף צ"ל דמדינא קם דינא, רק משום פסידא דבע"ד הדר דינא, ומ"ש הרא"ש לפ"ד הרי"ף ובירושלמי מוכח.

נ. ב. כן נראה דהרמב"ם ס"ל כשיטת הרי"ף ולא מטעמיה, רק מטעם דהא בירושלמי, כצ"ל.

שם (בסוף הסעיף): דהרי"ף ס"ל דלא שייך בדיין דינא דגרמי והרמב"ם מחייב.

נ. ב. להרמב"ם דס"ל אף בדיין חייב מדינא דגרמי, אבל במומחה וקבלו אפי' סטור מלשלם בא"א להחזיר, דבמומחה וקבלו לא שייך גרמי, וזה ברור, ודוק.

שם סקט"ז (בתחילת הסעיף): ולא דמי לפשרה דבעי קנין, דשם מיירי בטעות.

נ. ב. ולא דמי לפשרה דבעי קנין, דכאן מיירי, כצ"ל.

שם סק"ב (בסוף הסעיף): שמחויב המפקיד להחזיר לו דמי הפשר שקיבל דהוי פשר בטעות.

נ. ב. וכן נראה גם בשומרים, בטוען נאנסה ונתפטר בעד השבועה על החצי ומחל לו השבועה, ואח"כ נמצא הגנב בחצי מעות, אזי נתבטל הפשרה, דהיינו השומר יכול לבטל, דארעא דהכי לא נתפטר, דאם לא היה אז התביעה רק על ה' מאות, בודאי לא היה ניתן בעד השבועה כל הסך, וגם הדיינים לא היו (פשוט) מפשרין אותו ליתן לו כל התביעה בעד השבועה, ובודאי דהי פשרה בטעות. אבל אם היה הפשרה שמחל לו הממון שתבעו בעד החמשה מאות זהובים בודאי אף אם נמצא הגנב, (וכמו כן אם המפקיד רוצה לבטל הפשרה והשומר המעות של השומר מכיון דמחל לו בפירוש כל המעות והוי כקנה ממונו הזכות באם שנמצא הגנב). ובזה עולה יפה דברי הבה"ג. וכמו כן אם המפקיד רוצה לבטל הפשרה והשומר אינו רוצה לישבע, אזי שייך המעות להמפקיד.

סימן כ"ח סק"א (אמצע הסעיף): ונראה דדוקא בע"א דאין מחייב רק שבועה אינו חייב מדאורייתא להעיד, אבל במקום שמחייב ממון כגון בהכשירו לקרוב כשני עדים, נהי דאינו

עובר באם לא יגיד, מ"מ חייב מדאורייתא משום השבת אבידה לבעלים.

ג. ב. עיין בתשובות הרא"ש כלל צ"ט סימן ר' ובטור סימן קנ"ב מצוה לומר לשמעון, וצ"ל דהשבת אבידה הוא וכו' עיי"ש. וא"כ ה"ה בלא תבעו ובכל מקום דאינו חייב משום אם לא יגיד, מ"מ חייב משום השבת אבידה.

שם פק"ז (אמצע הסעיף): דהא אם תבוא האשה להתיר עצמה להנשא, ולא יהיה הגט בידה כגון שנאכר ממנה, אז בודאי לא סגי במה שתביא אותן הב' שיעידו ששמעו מכ' שיכתבו וכו'.

ג. ב. שיעידו ששמעו מבע"ד.

סימן כ"ט פק"ג (בסוף הסעיף): ועיקר הטעם דנקט ר"ש שא"י לחזור ולהודות אכפירה קאמר, דהיינו כיון שהכפירה א"י לחזור ולהודות ואין ראיות לחלק בכפירה, ממילא במקום שיכול לחזור ולהגיד הוי שע"ש [שבועה על שבועה] כמ"ש רש"י.

ג. ב. ועוד דממ"נ אי אינו לו אמתלא רק על מה שאמר אמר לי עדות, ועל הא שנשבע לשקר אין לו אמתלא, א"כ הוי חשוד על השבועה, ושזב איי להעיד לו, ואי יש לו אמתלא אף על השבועה שהיה לו סחד נפשות, א"כ הוי ליה ראוי להעיד, וחייב משום השבועה הראשונה.

סימן ל' פק"ב (באות א): להרמב"ם. רס"ל דהכחשה בגוף העדים.

ג. ב. שהכחשה בגוף הענין, כצ"ל.

שם (באות ב'): ובעד נגר עד חייב שבועה.

ג. ב. חייב עכ"פ מנה אחד, כצ"ל.

שם (להלן): דא"כ צ"ל שגם הא' אומר לא כי על

ההלואה שמעיד השני באייר, דא"כ ישאר הלואה שמעיד עליו השני וכו'.

ג. ב. השני באייר דאליב, כצ"ל.

שם (באות ד'): ואין להקשות מהרמב"ם וכו', הא בלא"ה איכא הכחשת חקירות שכל אחד מעיד שנתקדשה לאחר, ואינו אומר כלל.

ג. ב. שנתקדשה לאחר, אף דאינו, כצ"ל.

שם (להלן): שנצטרף עם האחר דזה אינו וכו'.

ג. ב. עם האחר מ"מ הא הוי עד כנגד עד, כצ"ל.

שם סי' ג' (אמצע הסעיף): ועכצ"ל שהעד שמעיד חבית יין וטעה וסבר שמן אין אנו יכולין לקבל אותו לעד כלל, דדילמא היה שכר וטעה שראה יין וסבר שמן אמרינן דילמא היה שכר וסבר שמן אבל וכו'.

ג. ב. ועכצ"ל שהעד שהעיד ששמע תביעות חביות וטעה וסבר וכו', וטעה שראה יין וסבר שמן, דכמו שיכול לטעות בין יין לשמן, כמ"כ יכול לטעות בין שכר לשמן, אבל וכו'.

שם (להלן): אף שהיה מאתים מ"מ ראו ג"כ מנה, דכמו שיכול לטעות בין יין לשמן כמ"כ יכול לטעות בין שכר לשמן.

ג. ב. צריך למחוק מן דכמו עד לשמן [השני].

שם (להלן): ומ"ש הוא דלפעמים מועיל תפיסה בקרקע כגון וכו', ה"נ יהיה מועיל תפיסה.

ג. ב. לפ"ז ודוקא בפלוגתא דרבוותא מהני תפיסה בקרקע דיכול לומר קי"ל, אבל בכל הפסיקות אין מועיל תפיסה, כדמוכח בבא מציעא דהוצרך לומר דהוא מלתא דעבידא לגלויי במרחץ. מוכח דלא מהני תפיסה בקרקע, ועיין בכללי דיני תפיסה אות ז'.

9. הראשונים נחלקו במקור הדין להעיד. הדין כמצה קכ"ד סבור שנלמד מהכתוב אם לא יגיד ונשא עונו. ואלו הרא"ה ככ"ק ג"ת, ע"א (נזכר בגמ' שם), סבור דהוי גמילות חסדים. ועי' שער יוסף להחיד"א והריות ח' ע"א, מש"כ בזה.
10. ראה במשנה כאן מש"כ בדבר הנתיב, וכעקבות דבריו הוסיף הנתיב מה שהוסיף.

שם (להלן): אבל כשמכחישין עצמן בבדיקות שאינו בגוף הממון, כגון מארנקי שחורה ומארנקי לבנה, ראפי' מאן דפוסל בהכחשת בדיקות מכשיר כהא, א"צ שיהיה וכו'.

ג. ב. ומארנקי לבנה א"צ שיהיה וכו', ונתיבות "ראפי" עד "בהא" נמחק.

שם (בסוף הסעיף): ומכ"ש כשהן רק מוכחשין מפיו בחקירות ובדיקות וכו'.

ג. ב. דאף בלא דברי התומים א"ש למעיין.

שם סק"ד (בתחילת הסעיף): ולפענ"ד טעה בזה, ודאי עדות מיוחדת כשר בדיני ממונות¹¹.

ג. ב. מיוחדת כשר בקנס, כצ"ל.

שם (להלן): והא ודאי ליתא דקנס כשלא היה עדים בדבר, אין בו שום חיוב.

ג. ב. דהא ודאי באם מודה בהמעשה שנתחייב קנס, מפטר אף דיש עד אחד דהלכה מעותי¹².

שם (אמצע הסעיף): גם מה שהקשה מהוראה אחר הוראה דליתא בר"מ.

ג. ב. דליתא בקנס, כצ"ל.

שם סק"ה: וכן בסנהדרין ס"ט הוכיח מזה ראולין נתר רובא, ומהט"ז קשה וכו'.

ג. ב. ולהט"ז קשה, כצ"ל.

סימן ל"א סק"ב (בתחילת הסעיף): ולפענ"ד דלא רמי, רבשלמא גבי מנה ומאתיים כיון שהכת של ר' או של מנה פסולין הן באותו עדות.

ג. ב. דאחת מהן אומרת שקר.

שם (אמצע הסעיף): ואפי' לאביי דאמר למפרע הוא נפסל, רק שנתבטל העדות שהעידו וכו'.

ג. ב. למפרע הוא נפסל, לא פסלו רק [שנתבטל העדות], כצ"ל.

שם (בסוף הסעיף): וא"כ בעדות אבהתיה לא נצטרפו לפוסלן, ולא שייך לומר נמצא אחד קרוב או פסול וכו'.

ג. ב. לא נצטרפו עדיין לפסולין, ואף דעדותן של אלו שהעידו אח"כ תכ"ד שקר, פסל ג"כ לענין אבהתיה מחמת שפסל עדותן למפרע מה שהעידו תכ"ד, מ"מ אין עליהם שם פסולין למפרע בעדות האבהתיה לענין שנתבטל עדות הכשרים מטעם שנצטרפו לפסולין, דהא אז עדיין לא העידו שקר וז"ב, ודוק. ודמי ממש לאחד מהעדים שאמר א"י בחקירות, דאף שנתבטל שאר עדותו מ"מ העדים אחרים שהיה עמו עדותן קיימת, כמבואר ברמב"ם ס"ב מהלכות עדות [הל' ג'].

סימן ל"ד סק"ה (בסוף הסעיף): וכן אפי' אם (אמר) [אחר] עשה שנוי, אף שנקנה להגזול מ"מ הוי כאכלו, דמה לי אכלו או הקנהו לאחר. וראיה לזה דבתמורה דף (ה') [ו'] גבי כל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד להו לא מהני וקאמר רבשנוי קונה פליגי, אלמא דבשעה שמשנה הגזילה עובר על לא תגזול.

ג. ב. ואין לומר דהקשיא הוא דאי עבד לא מהני היינו שלא יהנה הגזילה, וא"כ גם השינוי אינו כלום בלא גזילה. הא ליתא, דא"כ גם שינוי רשות ושאר קניני גזילה לא יועילו, דהא הגזילה לא מהני והוי כאלו לא גזל ומאי שייך קנין. א"י דעל השינוי סרבינן שלא תועיל. ואף דמ"מ ה"ל כשינוי דממילא, דהא רבא ס"ל דשינוי דממילא אינו קונה כלל ע"י"ש, רק שינוי ע"י מעשה היה מעיל לקנותו לרבא אי הוי ס"ל דאי עביד מהני, וא"כ מצב דעיקר עבירות הגזילה הוא בשעת שינוי, ולכן אמרינן אי עביד לא מהני והוי כשינוי דממילא דאינו קונה לרבא. ותרע דאי נימא דטעמא דרבא מטעם

11. ראה במשובב כאן ופלא שלא העיר תישן זה.

12. ראה במשובב כאן וברור שמחמת רבוי הוסף רבינו הערה זו.

ביטול הגזילה, אי"כ גם שינוי שאינו חוזר לא יקנה לרבא. וכבר הזכרתי במקום אחר בארוכה דרבא נמי מודה בשינוי שאינו חוזר דקונה, ודמילני.

שם סק"ט (בסוף הסעיף): וע"כ דמיירי ברבית קצוצה אלמא דאף המלוה פסול רק מדרבנן.

ג. ב. דאף המלוה אינו פסול, כצ"ל.

שם סק"י (בסוף הסעיף): ובפרט להרמב"ם דס"ל דאפי' עדי חתימה צריכין שיהיו זוכרין הענין בשעה שמעידין.

ג. ב. דאפי' עידי חתימה בשמקיימין השטר צריכין, כצ"ל.

סימן ל"ו סק"ד (אמצע הסעיף): או שהיה מכחיש עדים בחקירות שהיה מבטל כל העדות, ה"נ כשאומרים שראה הפסולים שאין לבטל כל העדים במגו זה.

ג. ב. צ"ל נמחק מן ה"ג עד במגו זה.

שם סק"י (אמצע הסעיף): ובוה יש ליישב קושיות הב"ש וכו', דיליף דבר דבר מממון במקום הוראה מה"ת לן למיפסל בצירוף קא"פ.

ג. ב. כל תיבות אלו נמחקות.

סימן ל"ז סק"ב (אמצע הסעיף): ולפענ"ד נראה ליישב דבמטלטלין כיון דלעולם אית ליה להלוקח הדמים שנתן מהנגזל.

ג. ב. שנתן להגזלן [מהנגזל], כצ"ל.

שם סק"ג (אמצע הסעיף): ולפענ"ד הא ודאי ליתא, דא"כ אף ביאוש דאבירה כשיש לו בע"ח

ששיעבר לו מטלטלי אג"ק, יכול לטרוף מהמוכר אבירה.
ג. ב. לטרוף מהמוצא אבירה, כצ"ל.

שם (להלן): דהא דבע"ח יכול לטרוף מהקרקעות שמכר, כ' רש"י בפסחים דף ל' ע"ב בד"ה (רכ"ע) [כ"ע] אתי מלוה וטריף כיון דמחמת השיעבוד הוי כדבר שאינו ברשותו ולא הוי מכירה, ומש"ה אתי וטריף, משא"כ יאוש העיקר הוא דמהני יאוש הוא רק לדבר שאינו ברשותו.

ג. ב. ומש"ה אתי וטריף. וא"ל אי"כ בגר שמת למה יגבה הבעל חוב מהזוכה בנכסיו, הא שם לא שייך הטעם הנ"ל, דממילא הוי הפקר. זה אינו, דהא קימ"ל גזל ולא נתייאשו הבעלים שניהם אינן יכולין להקדיש זה לפי שאינו שלו וזה לפי שאינו ברשותו, אבל שניהם יחד יכולים, ובמ"ש הב"ש ריש [הלכות] קדרשין. אי"כ במלוה ולוה ג"כ שניהם הם יכולים למכור, וכיון שמת הגר, (ה) פוקע זכות הגר שהיה שלו ונשאר זכות המלוה. דדוקא בשחי הגר היה מעכב הגר להמלוה, משא"כ בשמת לא נשאר שום זכות לעכבו. וכן שום אדם לא יוכל לגבות כיון דברשות המלוה הוא, חשוב גבי כל אדם כדבר שאינו ברשותו. משא"כ אבירה דמחמת שנאבד חשוב כאינו ברשותו גם נגד המלוה, וכיון שלא היה זכות להמלוה דהיה ברשותו וע"י אבירה פקע המלוה, אבל זכות הלוה דשלו הוא לא פקע זכותו, ואין יכול שום אדם לזכות בו משום רשות הלוה ולא פקע באבירה מה שהוא שלו רק רשות המלוה פקע, משא"כ בגר כיון דהמלוה יודע היכן הוא, עדיין ברשותו קאי ולא פקע זכותו.

13. ראה במשובב כאן (סק"ח) [סק"ה] מה שהשיב על ראית הנתה"מ מתמורה, דקאי על הגזילה, וכלפי זה השיב רבינו כאן דקאי על השינוי. ועי' דברי חיים דיני גזילה סי' כ"ד וסי' ל"ב, שער המשפט כאן סק"ה, אמרי משה סי' ל"ב ל"ד. ומש"כ בשם הגר"ח מבריסק וצ"ל באפי"ק ים ח"א סי' כ"א ובמקרה בזה.

14. יש להאריך הרבה בדברי רבינו כאן ובעיקר על הדמיון לפרש"י דלענין יאוש חשוב בכה"ג אינו ברשותו. ועי' נחל יצחק להלן סי' ל"ט סק"א שהאריך ברינו של הנתה"מ כאן. ולעצם הענין עמדתי על כך מכבר בהערה בשולי הגליון דקשה על הנתה"מ מנר שמת. ושמחתי עתה כמנצח שלל רב כשמצאתי שכבר שעמד על כך בעצמו ותירץ בשופי. וראה גם בנחל יצחק להלן שם ענף ד', שכתב שלפי סברת נתה"מ באמת אין גובין מנכסי גר שמת. אך להמבואר כאן גובין. ועי' ח"י הרשב"א ב"ק מט' ע"א ושו"ע חר"מ סי' ע"ה סעיף ל"א, דמפורש דגובין.

סימן ל"ח סק"ב: ולפי"ז כתובע שרוצה להביא עדים להזים עידי השוכר.

נ. ב. להזים עידי השוכר, בצ"ל.

סימן ל"ט סק"ד (באמצע הסעיף): והרי"ף לא כתב סברא זו, דלא בעינן מטא ליריה רק בשטר מחילה וכו', ושפיר כתב הרי"ף דלא בעינן מטא ליריה.

נ. ב. משא"כ באין חייב מודה וטוען כי שובר פרעון הוא שהבין לו מחמת כי אמר שנשרף השטר והאמינו, אף שהוא דבר דלא שביח, מ"מ כיון שנפל איתרעי ונאמן אף בדבר דלא שביח והאמינו או שהביא עדים שנשרף, כמו שכתבו התוספות דנאמן לומר מזויף הוא אף שמקיימים השטר כיון דנפל איתרעי.

סימן מ"ג סק"ד (בתחילת הסעיף): ולא חיישינן לקנוניא, כי אם בנפסל ואיתרע.

נ. ב. כי אם בנפל, בצ"ל.

סימן מ"ה סק"ג: לפענ"ד לא נראה כן, דהנה לכאורה תימא וכו', ומשמע דאפילו חתמו עצמם אחר הכשרים פסול.

נ. ב. אחר הכשרים כיון שחתמו עצמן בשיטות העליונות פסול.

שם סק"ח (בתחילת הסעיף): ואף דהמחבר סימן מ"ד סעיף ו' מכשיר, מ"מ הכא דאיכא פירעון כחוב.

נ. ב. ואף דהמחבר סימן מ"ד סעיף ו' מכשיר מחק בין השיטות מ"מ, בצ"ל.

סימן מ"ז סק"י (באמצע הסעיף): ומה ששמע בס' קצה"ח כשווכרין הענין רק ששכחו ההכרת ט"ע מהאיש, ואנן יודעים זה רק ע"פ עדות

אחרים או ע"י חוקה, דג"כ לא מהני להרמב"ם וכו', הא ודאי ליתא.

נ. ב. דג"כ לא מהני להרמב"ם, והיינו דמקשה הקצה"ח מגיטין, בצ"ל.

שם סק"א (סוף הסעיף): ולפי"ז בעדים עצמן שאומרים כתב ידינו ואנוסים היינו וכו', דלא קרעין, משום דכיון דלא נחקרה עדותן נאמנין מטעם עדות, וא"כ אפשר בעדים עצמן קרעין ליה.

נ. ב. מטעם עדות, אי"כ אפשר גם בעדים, בצ"ל.

שם סק"ב (באמצע הסעיף): אמנם אם באנו לדון מכח עדותן לפסול הגוף של העדות או לעונשו בממון או בגוף העדות.

נ. ב. או בגוף העדים, בצ"ל.

שם (להלן): אבל לענין לפוסלן להעדות לכל עדות.

נ. ב. לפוסלן להעדים, בצ"ל.

שם סק"ז (באמצע הסעיף): ולפי"ז בתנאי אפי' כת"י יוצא ממ"א נאמנים דהתנאי שצוה המוכר לעדים לכותבו בשטר להתנאי וכו'.

נ. ב. דהתנאי שצוה הלוקח לעדים לכתבו, דהבתיבות התנאי הוי חוב לו, בצ"ל.

סימן מ"ט סק"ז (באמצע הסעיף): והשתא א"ש דכוונת הש"ס כך, דפלוגתיהו הוא דמאן דס"ל דמוציאין זה על זה.

נ. ב. דמאן דס"ל דאין מוציאין.

שם (להלן): מטעם שכתבתי לעיל, דממ"נ אם יסברו העדים שיכול לגבות.

15. ע"י במשובב כאן מש"כ כ"ז כתוב בספרי קצה"ח (סק"ז) וע"י בקצה"ח שם מש"כ בדעת הרי"ף.

16. ואכן הקצה"ח במשובב שם כתב על דברי רבינו "המעין שם בדברינו לא ימצא מזה דבר ולא חצי דבר". ודברינו כאן ביאר כוונתו. וע"י הג"ה שם.

נ. ב. אם יסברו העדים שאינו יכול לגבות, כצ"ל.

שם סק"ז (באמצע הסעיף): דמרינא דש"ס אין כותבין הרשאה אמטלטלין כדפרי'.

נ. ב. אמטלטלין דכפרי, כצ"ל.

שם סק"ח: גם מה שכתב בסקצה"ח ליישב דמירי בשטר חיוב, וכיון דאינו מוכח מתוכו לא נתחייב כלל, דהא וכו'.

נ. ב. לא נתחייב כלל, לא נהירא לסענ"ד דהא, כצ"ל.

סימן נ' סק"ה (באמצע הסעיף): א"כ קשה אמאי תקנו רבנן דכותבין שובר.

נ. ב. אמאי תקינו רבנן במתניתין דמי שפרע מקצת חובו, דכותבין שובר.

שם (להלן): וכי תקנו רבנן מילתא דאתיא בי' פסידא ללקוחות, דהוא יפרע ויכתוב שובר ואח"כ ימכור השט"ח לאחרים ויהיה פסידא ללקוחות.

נ. ב. נידע דכי נאבד כי סיל דליתא לדשמואל, אין כותבין שובר מחשש שמא ימכור השטר ואח"כ יכתוב שובר. אבל אכתי קשה במתניתין [ב"ב ק"ע ע"ב] דיחליף נמי ליחש שמא כבר נתן שובר וידא פסידא דלקוחות, ואמאי כותבין שובר לרי' במתניתין שם.

סימן נ"א סק"ה (בתחלת הקטע): והדברים תמוהים לי, דממה נפשך אי אמרינן דשטר שתומין בו פסולים ונתבטל שנים לא דוי.

נ. ב. ונתבטל שוב לא דוי, כצ"ל.

שם (באמצע הסעיף): והא שדוצרך שם וכו', הוא מטעם שכתב התומים עיי"ש.

נ. ב. מטעם שכתבו להזכיר, כצ"ל.

סימן נ"ז (בחידושים) סק"א: אבל אם השליש מודה שלא נעשה עריין המעשה, יכול לחזור בו

17. בטעות יש כאן ב' ס"ק ה' והערתנו על הראשון.

18. ראה משובב כאן.

ולמסור לשליש אחר. נ. ב. אבל לענין נאמנות השליש שיהיה הנותן יכול לחזור, נראה ודאי דלא מהני והשליש נאמן, ובכמו שהעליתי בביאורים בארוכה. וד"ב דאין הנותן יכול לבטל נאמנותו קודם שהגיד השליש עדותו.

שם (בביאורים) סק"ב (באמצע הסעיף): מ"מ כיון דאי אפשר כלל להשליש לפטור המלוה משבועה כשיטעון ישבע לי, דלא מיבעי אם יטעון שפרע אחר שהלוה.

נ. ב. שפרע אחר שהשליש, כצ"ל.

שם סק"ה (בסופו) 17 : וכן בשטר פקדון שנאמן לומר נאנסו במיגו דהחזרתי.

נ. ב. שנאמן לומר החזרתי במיגו דנאנסו, כצ"ל.

שם (להלן): ודברי תימה הוא וכו', דהוא מרמה אותו לנאמן עלי אבא.

נ. ב. לנאמן עלי אבא והא ודאי ליתא דודאי וכו', כצ"ל¹⁷.

שם סק"ז (בתחילת הסעיף): הנה הדין לפי מה שהביא הש"ך, ודאי דבריו ברורים וכו'.

נ. ב. הנה הדין לפי מה שהבין הש"ך בכוננתם, דא ברור ואמת לדינא, וגם המחבר יודה בזה.

שם (באמצע הסעיף): וממילא השטר והשלושים זהובים.

נ. ב. וממילא השטר והחמשים זהובים, כצ"ל.

שם (סוף הסעיף): אבל בדבר שאינו נוגע, שפיר כתב הש"ך.

נ. ב. אבל בדבר שאינו נוגע לכל העדות, שפיר כתב הש"ך.

שם סק"ג (בתחילת הסעיף): וא"כ לבתר תקנת ר"נ.

נ. ב. תקנות רב נחמן, כצ"ל.

הערה

שם (בביאורים) סק"ה (באמצע הסעיף): ועי' כת"ה שכתב הפי'.

נ. ב. שכתבו הפירוש, כצ"ל.

שם (להלן): וכיון שהבע"ח תפס דמי לבע"ח ודוחק.

נ. ב. דמי לבע"ח דוחק, כצ"ל.

סימן נ"ח (בחידושים) סק"ז: וה"ה אם היו לו ב' חובות א' בשבועה וא' שלא בשבועה, יכול המלוה לומר שמחמת החוב שהיה עליו שבועה פרעו.

נ. ב. שמחמת החוב שאינו עליו שבועה, כצ"ל.

סימן ס' סק"א: ומטעם זה כ' הבע"ח בשער ע"ז דהגזלן בעצמו א"צ לבטל הקנין.

נ. ב. דהגזלן בעצמו אינו יכול לבטל, כצ"ל.

שם (באמצע הסעיף): וכיון דהמכירה קיים.

נ. ב. וכיון דהמכיר קיים, כצ"ל.

שם סק"ב (באמצע הסעיף): רק רחמנא שעבדיה, דהא מוהוא יוציא אליך העבוט נפקא לן וכו', וכן כתב בתומים וכו', אמנם לבסוף כתב בשם הרשב"א.

נ. ב. כתב בשם הרשב"ם, כצ"ל.

סימן ס"א סק"ב (באמצע הסעיף): דלא תיקנו שום ראייה ע"י שטר.

נ. ב. וכמו שמשמע בגמרא שם. ואין לומר דהא דאמרינן בגמרא מפני מה לא תיקנו זמן בקדושין, היינו לומר מפני מה לא תיקנו חז"ל שיפסול שטר קידושין בלא זמן, ועלה משני משום דא"א לתקן חששא דבת אחותו, דאי נינחא גבי דידה מחקה ליה וכו', ולכך בשר

19. עי' רש"ם ב"ב קע"ה ע"ב ד"ה שעבודא דאורייתא.

20. ראה במשוכב כאן שהעיר על נה"מ, ורינו דחה הערתו.

21. גם כאן מוסבים דברי רבינו על דברי המשוכב וע"ש בהג"ה.

22. כ"ה בנה"מ הנרפס בשו"ע וליתא בנה"מ דנרפס בסני עצמו. ומכאן שרינו כתב הערותיו בסופם של המדורות השניה שנרפסה לאחר מכן בגליון השו"ע.

באין בו זמן. דהא ליתא, דבקדושין לא שייך לומר שיפסול השטר, במה [ש] בגט [אינו] (אלא) פסול [אלא] מדרבנן. וכן מבואר להדיא שם בדברי רש"י ז"ל גיטין דף (י"א) [י' ע"א] בדי"ה כי קתני מילתא דליתא בקדושין.

וראיה לדברינו דלא תיקנו שטר ראי' בקדושין, משום דכתובות דף [קב, ב] תא שמע אין כותבין שטרי אירוסין ונישואין אלא מדעת שניהם, מאי לאו וכו', לא שטרי אירוסין ממש. וכדבר פסא ורב שריא, דאתמר כתבו (שלא) לשמה ושלא מדעתה וכו', עין ברש"י שם דהשטר מקנה שכותב לאשתו ורי את מקדשת סליגי רב פסא ורב שריא, ואי נימא דתיקנו שטרי ראייה בקדושין, איב תיקשי דנקמא להך בריתא כב"ע ובשטרי אירוסין שנכתבו לראיה להבעל והאשה, (דבאולי) [דבאוסון] שנעשו לראיה כ"ע מדי דבעינן דעת שניהם, דהא שטרי חיוב הם שבעל נתחייב להאשה בכמה דרכים, וכן היא מתחייבת לו, ואין כותבין שטרי חיוב אלא מדעת המתחייב, אלא ודאי דלא תיקנו שטרי ראייה בקדושין. ואף שכתב הרשב"א בתשובה סימן אלף [ר"ט] הובא (בח"מ) [באה"ע] סימן מ"ב [סעי' ד'] דמהני, דמדעת שניהם כותבין שטרי קידושין, היינו דוקא לענין איסורא מהני, דאף עדים מפי עדים מהני, דהוא גרע מקול גמור דמהני כמבואר בסימן מ"י [אה"ע סעי' א'], אבל לא לענין ממון ודב"י.

שם סק"ה (באמצע הסעיף): מ"מ הא אמרינן דמטא לידיה לא מהני, דלא כמ"ש בקצה"ח, דזה ודאי אין סברא לומר שהמלוה זוכה, דמי אמר לו הלוה זכה לכל המוציא.

נ. ב. מ"מ הא משמע מדבריו דמלוה אינו זוכה בשביל המציאו.

סימן ס"ב ס"ק י"א (באמצע הסעיף): ואע"ג דגרסינן וכו', ה"מ שטרות דווקא שאין תפיסתן מחזורת.

ג. ב. שאין תפיסתן מוכחת, כצ"ל.

שם (להלן): אלא אפילו הלויים אינן ידועין מ"מ אין לו מיגו מ"מ ירא.

ג. ב. אין לו מיגו דירא, כצ"ל.

שם ס"ק י"ב (באמצע הסעיף): והא דאינו מביא ראיה וכו', ודברים אלו לא ניתנו להאמר וכו', והודאתו או שהיא גופיה מחילה היא.

ג. ב. דאף אם משקך במה שאומר פרוע, מ"מ תרי חזינן דמחיל.

שם (להלן): דמה שאינו מביא ראיה לא הוה כמורה ללווה, רק כמורה להאמין שהוא שלהן, ואין הדאה זו כמוחל ללווה.

ג. ב. שהיא שלהן וע"ז אינו נאמן דהא חב לאתריה ואין הדאה וכו'.

סימן ס"ה סעיף י"א (בשר"ע): מצא ג' שטרות וכו', ואם מצא ג' ביחד וכו', יתנם למלוה אף בלא סימן.

ג. ב. אמר הדותב, דמיירי שיש סימן בשטר רק שאינו אומר הסימן, או שנמצא בכלי דבזה אין שייך לומר נפל איתרע, דעכ"פ היה לו להיזהר בנפילת דבלי. אבל בלא דבי אף דאמרינן דנפל מן המלחה, מ"מ אמרינן משום פסולו לא נזהר בו. עיין בתשובות מ"ה בצלאל אשכנזי.

שם סעיף י"ד: המוצא שטר מתנת ברי וכו', כגון שכתב מהיום אם לא אחזור בי כל ימי חיי.

ג. ב. עיין בשיטה מקובצת [ב"מ י"ט ע"ב ד"ה יתלמיד ה"ס ז"ל כתב] שכתב דלא חיישינן שמא לוח ביתיים ועושין קנוניא נגד הבע"ה, דכל דהבא שיש לו כח בנכסים לחזור, בע"ה גובה מדם, דהא שיעבד לו כל מה שיש

ברשותו וזה ברשותו לחזור, ודבריו נכונים להלכה, וכן הסכים הרב בתומים [אורים סימן ס"ה אות נ"ג ע"ש].

שם (בחידושים) ס"ק מ"ו: ובתומים חולק עליו דאין חילוק, וכן עיקר. וע"ב דאם נמצא שטר צוואה שכתב בה.

ג. ב. שכתב בהשטר, כצ"ל.

שם (בביאורים) ס"ק י"ט (באמצע הסעיף): אפילו אי מהמלוה נפל רק כשהוא בדרך סימן, שייך לומר סברת הבעה"ת.

ג. ב. וזה היא שיטת הרא"ש והטור.

שם (להלן): דאם לא היה של זה המלוה, לא היה יודע סימן כריכתו.

ג. ב. ואין ליחש בזה שמא גם יב"ש [יוסף בן שמעון] אתר איבד שטר בסימן כזה, וזה השטר הוא של האתר, דלחששא כי האי לא חיישינן, וכמו שכתבו תוס' ב"מ כ"ב [ע"ב] ד"ה "אי דליכא סימנין", דהיכא שאומר סימן לא חיישינן שמא גם אתר איבד בסימן כזה.

שם (להלן): מ"מ נגד הספק של המלוה אחר לא מהני, דהא דסימן דמנין לא מהני כל שרוא דרך נפילה.

א"ת 1294567

ג. ב. דחיישינן שמא אתר איבד בסימן כזה, דמנין לא הוי סימן.

שם (להלן): ה"נ אין לספק במלוה השני שהוא לפנינו וא"י המנין, ומיירי שחייב מודה, או באופן אחר דלא סיים גבי נפל איתרע.

ג. ב. אבל במקום דהחזקו ושיירות מצויות, חיישינן שמא גם יב"ש [יוסף בן שמעון] אתר מעיר אתר איבד שטרות במנין כזה. וכן כתב הרשב"א ז"ל בחידושו בגיטין בסוגיה דהוי שיירות מצויות [כו, ב].

שם ס"ק כ"ו (באמצע הסעיף): אבל בפרע ללווה לא היה צריך להביא ממת הבן, דכשטוען ברי ודאי מהני תפיסה אפילו תפס שלא ברשות.

נ. ב. אפילו למלוח תפס שלא ברשות, כצ"ל.

שם סי' ל' (בתחילת הסעיף): עיין ש"ך ס"ק ס' שהביא בשם הב"ח.

נ. ב. שהביא בשם הגידולי תרומה, כצ"ל.

סימן ס"ו (בחידושים) סי' ל"א: וה"ה אם אין לו ראייה רק שלוח מודה.

נ. ב. רק המלוח מודה, כצ"ל.

שם (בביאורים) סי' י"ז (בתחילת הסעיף): עיין ש"ך ס"ק ל"א, ודבריו תמוהים לי דכיוון דלית ליה וכו'.

נ. ב. דאי לית וכו', כצ"ל.

שם סי' כ"א (באמצע הקטע): ולענין הקושיה הא'.

נ. ב. הקושיה הראשונה, כצ"ל.

שם סי' כ"ג (בסוף הסעיף): ומזה הביא ראייה דחל חיוב על חיוב, אין אפילו.

נ. ב. אין כאן אפילו, כצ"ל.

סימן ע"א (בחידושים) סי' י': וצריך ג"כ לקיים חתימת ידו בעדים.

נ. ב. לקיים חתימת ידו וגם הסירעון בעדים, כצ"ל.

שם (בביאורים) סי' י"ט (בסוף הסעיף): וכל מה שאין אביהם יכול לטעון, גם ליתמי לא טענינו.

נ. ב. שוב מצאתי להדיא בסמ"ע סימן ק"ח סי' ד' מובח בדברינו, דלמ"ד צריך לפורעו בעדים או בהתנה שיפרע לו בעדים, גובה אף מיתמי הלוח, וע"כ מטעם שכתבתי.

שם סי' כ"ב (באמצע הסעיף): אבל לא השבועה שתקנו חכמים.

נ. ב. כמו שכתב הב"ש סימן צ"ח בשם הרי"ף בסי' י"ג.

סימן ע"ב סי' ה' (בתחילת הסעיף): והדרך ששיירתי לעצמי וכו', אינו נראה לפענ"ד כלל, כי לענין מה שהוא שלו כיוון שאינו יכול למוכרו.

נ. ב. אינו נראה לפענ"ד כלל שאינו יכול למכרו, ולפי"ז קשה, כצ"ל.

שם (להלן): ותירצו כיוון דמכאן ולהבא הוא גובה, הוי כדבר שאינו ברשותו.

נ. ב. ובתומים הקשה דא"כ לאב"י דס"ל דלמפרע הוא גובה והוי מכירת שטרות דאורייתא. ושוב לא יוכל למחול, ותירץ דאב"י ס"ל שעבודא לאו דאורייתא. ע"ש בתומים סימן ס"ו סי' י"ז. ולפי"ז במשכון דקני ליה מדרי' ושעבודא מדאורייתא דבזה ס"ל שפ"י.

שם (באמצע הסעיף): ואי שטפה נהר אינו גובה משאר נכסים.

נ. ב. וגם אינו יכול לתבוע גופו של מלוח כל זמן שאינו מחזיר המשכון, ובמ"ש בעה"ת שם.

שם (להלן): ובשעת הלוואה וכו', מטעם שכתבו התוס' בהאי הנאה שיכול לקדש האשה.

נ. ב. וגם יכול למכור אף החוב במשיכת המשכון והרי נהנה הרבה, דאם יצטרך למעות יוכל למכור החוב במשיכת המשכון וכל אדם יקנה, כיוון שע"י המשכון הוא בטוח בהחוב. וכן כבר ומתרישה דאפי' לרש"י הוי ש"ש אף במה שמחשכון שוות יותר על החוב כיוון דאם יאבד מקצת המשכון יגבה מהשאר.

שם סי' ד' (באמצע הסעיף): ומש"ה במלוח על המשכון אף שיתן לו רשות ליקח לביתו לשטוח

23. עיין תוס' ריש פ' הגיוסין ד"ה 'אין נפרעין' ודף נ' ע"א ד"ה 'כיוון' בב' תירוצי התוס'.

24. ולפי"ד מיושבת קשיית תוס' ב"ב קע"ו ד"ה 'דבר תורה' ארשכ"ם (כסף תיבאר).

הוי ש"ש, כיוון ראפער.

נ. ב. דהוי ש"ש, ודרי כיוון ראפער, כצ"ל.

שם ס"ק ל"ה (באמצע הסעיף): ומשמע אפילו ליכא מיגו כמו בטוען פרעתי נגד השטר.

נ. ב. ולא מבעיא לדעת הרשב"א ז"ל [בתשובה

סימן אלף מ"ו, דביש עדים שבא לידו בתורת משכון ולית ליה מיגו כלל, ג"כ נאמן המלוה בשבועה ומטעם דחשוב מחזק, א"כ בודאי דאף פרעתי אינו יכול לטעון, ונאמן המלוה בשבועה שלא פרע. ואפי' להך דיעה דס"ל דאינו נאמן, היינו בשטוען הלזה לא ליתני יותר דליכא שום חזקה, הוא דאינו נאמן, אבל בטוען פרעתי דאיכא נגד זה חזקה (משכונן בידך) [משכונן בידן] מאי בעי, א"כ ד"ל כמו שטר דאינו נאמן לטעון פרעתי מטעם שטרך ביד מאי בעי. כן נראה ומשמע מדברי הבעה"ת, ומי"מ צ"ע בכונת דבריו.

שוב ראיתי להרב ש"ך בסימן ק"ח סעיף י"ב ס"ק כ"ה שהעלה שם דלא כהמחבר בשטר משכונת קרקע נגד יורשים שצריך שבועה. וע"ש שכתב דהיינו דוקא במשכונת קרקע, אבל במשכונת מטלטלין עם שטר א"צ לישוב. ובמשכון מטלטלין לבד צריך לישוב. והנה לסמ"ש הש"ך בסוף סימן ס"ט [ס"ק י'] וקבע שם מסמרות דכל הנשבעין ונוטלין אם הם מחזקין אף במשכונת קרקע ויש להם מיגו נאמנים ליטול בלא שבועה וא"כ ע"כ צ"ל דהבא בסימן ק"ח מיירי באופן שאין לו מיגו דאל"ה אף במשכונת קרקע נאמן בלא שבועה. ומבאר מדבריו שם דמשכון מטלטלין בלא שטר נוטל בשבועה וע"כ מיירי בשנדע ההלואה ומחולקין בפירעון. ועיין תומים שם [ס"ק ט"ז] ובודאי טעמא דמילתא מטעם (משכונן בידך) [משכונן בידן] מאי בעי.

שם ס"ק ל"ז (בסוף הסעיף): וכן מבואר בסימן ע"ה וכו', ולא חילק כלל בין טוען שיש לו חפץ או מעות.

נ. ב. ועיין לעיל סימן כ"ד סק"א שכתבתי שם, שגם כונת הרב ש"ך כן דאין חילוק בין טוענו חפץ או מעות, רק בין היכי שתובע אותו בתורת תביעה ובין טוענו ונתנו לו בתורת פירעון. וא"כ לדעת הש"ך אין חילוק בין חפץ או מעות, ודוק מאד.

שם ס"ק מ"ג (באמצע הסעיף): ובקצוה"ח כתב דבמשכון אינו גובה החוב.

נ. ב. ובקצוה"ח כתב דבמשכון אינו קנה החוב, כצ"ל.

א"כ מחזק

שם ס"ק נ"ב (באמצע הסעיף): ולפענ"ד טעם הספק דהא מיירי בהלואה בריבית.

נ. ב. בהלואה בריבית, כצ"ל.

שם ס"ק נ"ג (באמצע הסעיף): ועוד וכו', וכנגד חובו פסול העכ"ם.

נ. ב. פטור העכ"ם, כצ"ל.

שם (להלן): גם מש"כ דלא שייך קרא דראה ויתר רק גבי נזיקין.

נ. ב. רק גבי נזיקין, כצ"ל.

סימן ע"ד ס"ק א' (בתחילת הסעיף): ואין הלוה יכול לומר הנחתי מעות בביתי לצורך הפרעון, שלא ידעתי שאמצא אותו בכאן.

נ. ב. שאמצא אותך בכאן, כצ"ל.

שם (להלן): היינו מטעם שכתב הסמ"ע וכו', ה"נ אי איכא חשש הברחה מחוייב למסור.

נ. ב. צריך למסור, כצ"ל.

סימן ע"ה (בחידושים) ס"ק מ"ב: מש"ה דנאמן כמיגו דאינו חייב לך.

נ. ב. ואע"ג דבסימן ס"ז ס"ק פ"ו כתבתי דלא אמרינן מיגו לאסטורי משבועת היסת, מי"מ כאן מודינא דהוי כמו מיגו דאי בעי שתיק והוי

כמו הסה שאסר, וזה דאמרינן לאפטורי משויה²⁵.

שם (בביאורים) סי' ר' (בסוף הסעיף): וה'נ רכוותיה לא דמי וכו', ידוע לב'ד תיכף הודאתו וטענתו, דס"ל אם טועה.

נ. ב. דמה לי אם טועה, כצ"ל.

שם סי' ה' (בתחילת הסעיף): ובתומים רצה להביא ראיה דחייב ממה וכו'.

נ. ב. דפטור ממה וכו', כצ"ל.

שם סי' י"א (באמצע הסעיף): והלוה פוטר את עצמו בטענת א"י, מגלגלין עליו לישבע שא"י דס"ל שפוטר.

נ. ב. דמה לי שפוטר, כצ"ל.

שם סי' י"ד (בסוף הסעיף): ובספר קצוה"ח לא הבין כן ולכן הקשה מה שהקשה ע"ש.

נ. ב. והנה בתומים [סי' כ"ד] כתב דאחד שיש לו שט"ח וטוען טענה שיש בה פלוגתא דרבוותא, וכיוון שאינו מוחזק אינו יכול לגבות בו, וחבירו מוחזק בממון של הלוה שלו, שיוכל למכור השט"ח להאחר המוחזק בממון והוא תופס זה בחובו, דהמוחזק יכול לומר ק"ל וקי"ל לין. ודבריו נכונים להלכה דהא ראובן המלוה לא עבד מידי כמעותיו רק בגוף שהוא מוחזק בו הוי כטוען ברי, וא"כ יכול למוכרו. אבל באומר איני יודע אם פרעתי, אינו יכול למכור השט"ח לחבירו שידע שלא פרע, דכיוון שהוא מסופק אינו יכול למכור השטר מספק להזיק ללוה, ודוק.

בהקדמה לסימן ע"ו (בסוף ההקדמה): ויצטרך לשלם לכל אחד מה"ט ולבתר כן וכו'.

נ. ב. לבתר כן וכו', כצ"ל.

סימן ע"ו סי' א' (באמצע הסעיף): והנה א"ל מכאן על סימן ס"ה וכו', להרמב"ם דמחייב פשיעה גבי שטרות בסימן ש"א כמו בכאן.

נ. ב. דאפילו לשאר פוסקים נמי חייב, דמחזיק במזיק.

שם (בסוף הסעיף): וכ"ז שלא הפקיע חייב, והוי כאילו מסופק בין שניהם מש"ה נגד הישראל חייב, אבל פקדון נראה דפטור.

נ. ב. ואפילו אי חשיב כמזיק וכמ"ש לקמן סימן רצ"א סי' י"ד, מ"מ [ל] עכ"מ אף בכה"ג פטור.

שם סי' ב' (בסוף הסעיף): ממילא בטוען א"י לא הוי משואיל"מ.

נ. ב. אתר זה מצאתי בבב"ת ח"ב [שער ל"ט] דין כל דהא מטעם שלישי.

שם סי' ד': ועוד אפילו דדווקא.

נ. ב. ועוד נראה דדווקא, כצ"ל.

סימן ע"ז סי' ר' (בסוף הסעיף): וה'נ רכוותיה.

נ. ב. ומ"ש כאן דהתם איירי בשמא, היינו היתומים מוענים שמא, ומ"מ הבקרא לא הוי עד, וכמ"ש הר"ן להדיא, כיוון דלפי דברי הבקרא חייב לשלם א"כ הוי עליו שם בע"ד ולא הוי עד, וזה ממש בנ"ד, והוא ראיה שאין עליו תשובה, ודוק.

25. ע"י כס"ז סימן רצ"ו סי' א' בביאור דין מינו לאפטורי משבועה ולכא"ר ה"ה הפש"א אך הנתיבות לשיטתו בהפש"א, בבית יעקב כתובות ע"א. וע"י בר' יונה כתובות פ"ו ודק.

26. ראה משובב כאן. בסוף דבריו.

27. ע"י כס"י ש"א סי' מש"כ רבינו שם ולא משמע לחלק בין שטרות לנכסי עכ"מ, ויותר מפורש בקרי"א סג"ר שכתב להדיא ש"אם פשע בא' מדברים הללו וקאי גם אנכסי עכ"מ. ע"ע כס"י רצ"א סק"ד מש"כ רבינו דמי שאינו שומר נמי חייב בפשיעה דמזיק גמור הוא.

28. כ"ז ליתא בנתי"מ הגרסא בפנ"ע, ונמצא רק בגרסא בשו"ע.

29. ע"י קידושין מ"ג ע"ב ובב"ב כ"ס ע"א תורה"ה ה"ג נוגעין ויש לחלק בין נגיעה בממון לנגיעה של תביעה. ע"ע קצו"ח ל"ז סק"ה ובס"י קכ"א סק"ה. ע"ע ברמב"ן בב"ב שם דלא להכשיר עדות פסולה ע"י מינו.

סימן ע"ח ס"ק א' (בתחילת הסעיף): עי' תומים וכו' אמרינן בהו חוקה אפילו בשמא ושמא.

ג. ב. אפילו בבריא ושמא, כצ"ל.

סימן פ"א ס"ק ו' (באמצע הסעיף): משמע דאי לא היה דמי לדיני נפשות כשר.

ג. ב. לדיני ממונות כשר, כצ"ל.

סימן פ"ו ס"ק א' (בתחילת הסעיף): ומתוך הש"ך כיוון שכבר הוגבתה כתובתה.

ג. ב. דכבר נתנה כתובתה, כצ"ל.

סימן פ"ז ס"ק א' (בתחילת הסעיף): לכן נראה ודווקא בפיקדון הוי הילך, משום כל היכא ראיתא ברשותא דמרא איתא, ופקדון ברשות בעלים קאי.

ג. ב. וכן הוא ברמב"ן במלחמות פרק שור שנבח [ר' ור' ד"ה "אנן ידי עניימי"] ע"ש שמחילק עם הר"ה.

שם ס"ק י"א (בסוף הסעיף): אין יכול לומר להיתומים אישתבע לי דחשיר לי בכך.

ג. ב. אישבע לי דחשיר וכו', כצ"ל.

סימן פ"ח ס"ק ב' (בתחילת הסעיף): והנה לפמ"ש לעיל בס' פ"ז דבגזילה לא הוי וכו'.

ג. ב. לפמ"ש לעיל בס' פ"ז [סק"א] בשם הרמב"ן פ"ר שור שנבח דף לו, ב ע"ש, דבגזילה וכו', כצ"ל.

שם ס"ק ג': ולרבה בר נתן קשה וכו', והוראתי היתה בהשטאה.

ג. ב. אולם תירוצו זה אינו עולה יפה רק אי נמצא דעיקר הקושיא על הרמיה דבמתניתין יתחייב מטעם עדים, וזה נחא דבמתניתין

משמע דחייב מכוח הודאה שלו. אמנם הרא"ש הקשה דהודאת עצמו ל"ה השטאה דיש עדים מכוח דהוצרך להשיב לו קטן הזיק ע"ש, דאם היה שותק היה משמע שהודה לו דגדול הזיק, מ"מ גם זה לק"מ דמ"מ י"ל דהשטאה בו משום שהיה יכול לומר אי"י מי הזיק או אם הזיק כלל ולמה לו להודות בברי, ובודאי השטאה בו כנ"ל.

שם (באמצע הסעיף): ומיושב הש"ך וכו' ולפמ"ש לק"מ.

ג. ב. ואף דשם השגתי על דין זה ופרשתי בענין אחר, מ"מ מודינא הבא, דבשלמא התם יכול לבוא על שניהם מכוח מ"מ, דאם אתה הלוחה פרע לי, ואם אתה אומר שלא לזה רק ערב נעשית בעד הנ"ל, אי"כ הוא מודה שחבירו לזה והוא ערב אם יכפור השני או יעני ישרם לו הוא, ועכשיו כופר השני שלא [ה] לזה, אי"כ חייב לשלם לו מכוח הודאתו שהודה שהוא ערב בעד חבירו. אבל הבא אינו יכול לבוא על השני מכוח מ"מ, דאפי"א אם המועד הזיק אי"י לגבות מהתם מכוח שעבוד נכסים, כיוון שאין לו חוב הגוף על המזיקי, משום דיכול לומר המזיק (היכי) [התם] הזיק ואין עליו שום שעבוד נכסים, ממילא אינו יכול לגבות מן התם מכוח מ"מ כל היכי שאין לו חוב ברור על הגוף, אבל התם יבוא על שניהם מתורת שעבוד הגוף שנשתעבד לו את גופו אחד לזה ואחד דמי ערב ונשתעבד גופו.

שם ס"ק י"א (בתחילת הסעיף): לפיכך אמר ליה מנה, עד נראה וכו'.

ג. ב. עיין ש"ך סקנ"ה עד נראה וכו', כצ"ל.

30. דברי רבינו לשיטת הרמב"ן שם דהא מיירי שמודה במקצת ויחזיר, ע"ש ודק.

31. עי' בקצהלח סקל ור"ב ברב"ו האיד מבואר לשון הרא"ש, ולפ"ד רבינו נחא.

32. ראה בחקירת הטבעת החדש כאן והשווה לדברי רבינו. וכיאר דברי רבינו דמש"כ דר"ן בשבועת הדיינים דבטוענו שוה וכו' חייב היינו דבכלל מאתיים מנה אך בנ"ד דליכא לשעבוד הגוף לפום הודאתו ל"א בכלל מאתיים מנה ואינו גובה מהע"כ.

סימן ס"ט ס"ק ד' (באמצע הסעיף): ונראה להכעיה"ת וכו'.

נ. ב. ונראה דהבעה"ב וכו', כצ"ל.

שם ס"ק ה' (באמצע הסעיף): ולענ"ד אין כאן ספק.

נ. ב. עיין בתשובת מהר"ם סימן קס"ז שכתב בדברים שכתבתי.

שם (בביאורים) ס"ק ב' (באמצע הסעיף): וכיוון שנאמן לפני כ"ד וכו', לא קנסו רק לגולן דהיינו שמוחזק בעיני הכ"ד לגולן.

נ. ב. בגין תחזוק מן שראינו שהחזיר הכלים שראו העדים שנטל, וא"כ תו לא מהימן במיגו דנטל והחזיר כל הכלים, משום דהוי מיגו במקום חזקה"י.

סימן צ' (בחידושים) ס"ק ח"ג: ישבע בעל הפקדון רעשו תקנת נגזל בפקדון.

נ. ב. ודווקא בדאיכא דררא דממונא, אבל בדליכא דררא דממונא לא עשו תקנת נגזל בפקדון.

סימן צ"א ס"ק ט': ומה שמסיים הח"מ וכו', אין הכוונה שאפילו בתנאי.

נ. ב. אין הכוונה שהתנה בתנאי, כצ"ל.

סימן צ"ב ס"ק ב' (באמצע הסעיף): וא"כ אמרינן וכו', רק היה אומר החזרתי ללווה.

נ. ב. רק היו אומרים החזרנו להלווה, כצ"ל.

שם ס"ק ג' (בתחילת הסעיף): אף דהשבעה וכו', רק שלא אכלו שבזה טוען השומר וכו'.

נ. ב. שבזה טוען הבעה"ב וכו', כצ"ל.

סימן צ"ג ס"ק א' (באמצע הסעיף): מ"מ כשיש הפסד בקרן וטוען שע"י גניבה או פחת ע"י שנרקב.

נ. ב. ומועץ שהפסד בא ע"י גניבה או ע"י שנרקב, כצ"ל.

שם ס"ק ג' (בתחילת הסעיף): דהיינו שצויה לו לקנות במעות.

נ. ב. דהיינו שצויה לקנות לו במעות.

שם ס"ק ד' (באמצע הסעיף): אמנם נראה דהנה לדעת הרמב"ם וכו', ואולם הר"ב שלא הגיה משמע וכו', במיגו שהיה טוען שפרעו קודם לכן. נ. ב. כל קצת זה נמחק.

סימן צ"ד ס"ק ג' (בסוף הסעיף): ובכ"מ דף י"ד בתוד"ה "דינא הוא" כתבו להדיא דיכול לגלגל על בעל השטר שישבע שלא פרעו ע"ש, וע"כ כוונתם שבועה דאורייתא, דש"ד בלא"ה צריך לישבע. גם וכו'.

נ. ב. ובכ"מ וכו', על בעל השטר שישבע ש"ד שלא פרעו. גם וכו', כצ"ל.

סימן ק"ג ס"ק ט' (באמצע הסעיף): ולפענ"נ דרעת המחבר כרעת הט"ו וכו', דדמי להא דלא יחפור דף כ"ד. אך מ"מ נראה דלא גרע וכו'.

נ. ב. דלא יחפור דף כ"ד. אך הח"צ [בדגרתו בטי"ז] השיג עליו, כיוון שאינו צריך לחזור הקרקע עד שישלכו הדמים בתחילה, וא"כ הי"ל משכון דלא גרע וכו', כצ"ל.

שם (להלן): דלא גרע דך קרקע מאילו היה משכון בידו והיה מחולקים בסך ההלוואה שפסק הש"ך בסי' ע"ב ס"ק צ"ד דהמלווה נקרא מוחזק.

נ. ב. ואף דהמחבר פליג על הרשב"א במשכון היכא דאיכא עדים שבא לידו במשכון ולית ליה מיגו דאינו נאמן בשבועה כמה חלוצה עליו, היינו משום דס"ל דאינו קונה משכון דליתוי מוחזק, אבל הכא דמדינא קני ליה רק מתקנת חכמים צריך להחזיר ודאי דהוי מוחזק ועדיף ממשכון אליבא דרשב"א.

סימן ק"ה ס"ק ב' (בתחילת הסעיף):
ואשתמיטתיה דברי המרדכי פ"ק דחולין.
נ. ב. ס"ק דגיטין [סימן שבי"ח] כצ"ל.

שם (באמצע הסעיף): אבל גבי מציאה דקודם
שבא ליד זוכה הוי של בעל.
נ. ב. דזי של בעלים, כצ"ל.

שם (להלן): ולפ"ז ל"ק וכו', וכן קושית המפרשים
מהא דמקשה הש"ס מברייתא דמציאת פועל וכו'.

נ. כ. והברייתא סתמא קתני דזי של בעה"ב
אף במציאה של ישראל דלא נסיק מרשותו,
ובכה"ג לא מהני מינוי שליחות דבעי שליח של
בעל הממון.

סימן ק"ז ס"ק א' (בתחילת הסעיף): עסמ"ע וכו',
שכתב שאין הב"ד וכו'.

נ. ב. שאם הב"ד וכו', כצ"ל.

שם (בסוף הסעיף): מ"מ אין לו על החפצים
כלום.

נ. ב. דלי"מ תפיסה לענין שיהיה מותר
להשתמש בדמטלטלין כיוון דגוף המטלטלין
אינו שלו, ומי"מ אינו צריך להחזירם להיתומים,
למען יהיה במה לכסותם לקיים המצוה פריעת
בעי"ת, והא דאהדר ר"ל עובדא, הוא רק שאינו
של התוסס לגמרי שיכול להשתמש בו
בבשלו"י.

שם ס"ק ו' (בסוף הסעיף): והוא פשוט.

נ. ב. אמנם נראה לי דדין זה ליתא, דזה פשוט
דבעי דברזה כשבא המוקדם לטרוף מהמאוחר
כמו מלח, או מן לוקח דבעי דברזה, אי"כ יכול

המאוחר להעלות בדמים והוא נותן יותר בעד
הקרקע, דמאי שנא מלוקח דיכול להוסיף על
דמי השווי, וכיוון שכן ממילא יכול המאוחר
לסלקו בדמים ולומר לדידי שווה לי דמי חובות
שנינו, ולאחר החלטה שהחליטו הב"ד השדה
להמוקדם ושתק אז המאוחר, אינו יכול תו
לסלקו מהקרקע אף אם יעלה דמי הקרקע, דגם
הלווה עצמו אינו יכול לסלקו בממון אחר
החלטה רק מדין שומא הדרא, ובבע"ח לא שייך
שומא הדרא. וגם משכחת להאי דינא אם אינו
רוצה להעלות דמי השדה בכדי שיהא חובו
קיים על הלווה ואינו אומר לדידי שווה לי גם
כדי חובו, ובכגון זה אינו יכול לסלקו להמוקדם
בממון, וזה ברור ופשוט.

שם ס"ק ז' (בסוף הסעיף): ואם אין דינו כמויק
שעבור ופטור במשתרשי ליה מטעם שכתב הטור,
מכ"ש שיעשה הדבר באונס פטור.

נ. ב. דהאיך יעלה על הדעת דאם המלך יקח
בע"כ של זה בעד חובו יתחייב לשלם, ואם יתן
מצונו להמלך פטור, ואנה השכל שיאמר כן.
ועיקר כוונת הר"ן דבאנס המלך את גרנו. עדיין
לא הפקיע את המצוה כלל דיכול לעשר ממקום
אחר. תדע דקתני חייב לעשר ולא קתני חייב
לשלם, והוא משום דאם (לא) [אין לו] ממה
לעשר פטור מכלום, דאף אם יתן כהן ממון
בעדם לא מקיים המצוה דעיקר מצוותו בנתינת
התבואה, ומשי"ה פטור דהמצוה כבר נסקעה.
רק ביש לו לעשר והפירות הם ביד המלך,
וכיוון דהמצוה לא נסקעה עדיין כלל ומשי"ה
חייב לעשר. ומשי"ה באכלם הוא בעצמו דג"כ
נפקע המצוה משי"ה פטור, וז"כ בכוונת הר"ן.
ומשי"ה ג"כ כיוון שהניח אביו קרקעות וחייב

34. דוק בלשונו וכוונתו לתרש דיכול להחזיק בתורת עיכוב מדין תפיסה אף רגול בידו עצם ההחזקה כדנקל לרבינו לפני"כ
תליא בתורת להתפיס. ע"ע אמרי בינה דיני גב"ח סימן ר"ב.

35. בנידון אי בע"ח שגבה במקום בע"ח מוקדם אי יכול לסלקו בזו"ה, הוא לכא"ר תוס' מפורש בכתובות צד, ר"ה "שנמצאת" וע"ש
במדרש"ל וד"ק. ולכאורה נידון זה תלוי ברבר הקב"ש כתובות אותיות שכה"שכ"ח שהאריך בזה. וכיסוד דברי רבינו מש"כ
שמשכחת נ"מ שלא בעי לעלווי בדמים ע"י תוס' כתובות צ"א ע"כ ר"ה "מאי" בסוד ולכא"ר מבואר התם דליכא נ"מ. ומליונא
רגמ' משמע דבע"ח מאוחר במקום בע"ח מוקדם לא חשיב כלל בעלים.

נ. ב. דהא אפילו שהוא נגד התוצאה אינו נוטל כלל הלוקח, אלא שמחלק עם הבע"ח ונוטל לפי ערך חלקו.

שם (בסוף הסעיף): אלא אפי' בלא אפותיקי ג"כ א"י לסלק בהשבת. דוראי השבח דלוקח הוא.

נ. ב. השבח של הלוקח הוא, בצ"ל.

סימן קי"ט ס"ק ג' (באמצע הסעיף): אבל אם מכר כולם כאחד וכו', אפילו הלוקח בינונית הוא אילם.

נ. ב. תיבות "אפילו הלוקח בינונית הוא אילם" נמחקות.

שם (להלן): גם אני רוצה לגבות מהעידית וכו', וגם אם הלוקח השני היה וכו', צריך הבע"ח לילך להלוקח בינונית.

נ. ב. כל תיבות אלו מחוקות.

סימן קי"ב ס"ק ב' (בתחילת הסעיף): ע"י סמ"ע ס"ק י"ב.

נ. ב. סק"ג דח"ל: "ואם א"ל זרק בתורת גיטין והיפטר, ותיבת "בתורת גיטין" ט"ס וכן הוא בפרישה, וכונתו לבאר שיטת המחבר.

סימן קכ"א ס"ק א' (בתחילת הסעיף): עמ"ל בסימן ק"ו וכו'.

נ. ב. בסימן קי"ב וכו', בצ"ל.

שם (בסוף הסעיף): ודבריו תמוהים להמעין בסוגיא דב"מ שם.

נ. ב. דמה שהביא ראיה משם דאינו נפטר מחובו בזה שמצוה הנכרי לתת המעות לישראל אחר, וא"כ ה"ה באומר שלח ע"י נכרי דאינו יוצא מאחריות הלווה. ולפענ"ד הדבר תמוה דהבא עיקר החיוב הוא מטעם ערב שנתן הלווה על סיו לנכרי רשותם אינו

משתמר. ואף דאינו יוצא מרשות הלווה ויכול לחזור כל זמן שלא בא ליד המלוה שאין שליחות לעבדים, מ"מ כשנאבד חיוב המלוה מטעם ערב.

ועיין בש"מ לב"מ שחילק בין זרק מנה לים דבעינן ואתחייב כיוון דאינו לתועלתו, משא"כ בשואל שציווה לשלוח לו ע"י נכרי לא בעינן ואתחייב מכיוון שהוא לתועלתו. וא"כ ה"ה באומר שלח חובי ע"י עבדים ואתחייב מטעם ערב, ולא בעי למימר ואתחייב שהרי הוא לתועלתו לקבל חובו, ומש"ה נפטר הלווה ולא בעי והיפטר, דח"ב. אבל כאן בב"מ שציווה הנכרי לתת חובו לישראל אחר, כיוון שאין שליחות לעבדים ממילא המעות עדיין ברשות הישראל קאי, ולא נפטר מאחריותו וכל העסק שלו לבד, ואף דהנכרי יתחייב באם לא יפרע השני מטעם ערב, מ"מ אסור להישראל ליקח הריבית כיוון דהמעות עדיין שלו, דח"ב מאד.

וכל המושא ומתן של הישראל, והרי זה דומה לעבדים ששילם לישראל לעסוק, כיוון דאין שליחות לעבדים שייד העסק לישראל.

שם ס"ק ג' (בתחילת הסעיף): עמ"ע סק"ו, ונראה מפשט דבריו שאם א"ל שישלח ע"י פטור וכו'.

נ. ב. שאם א"ל שיאמר לו בשם המשלח פטור וכו', בצ"ל.

סי' קכ"ה ס"ק א' (באמצע הסעיף): ובוה הדין עם הש"ך וכו', דהא מטעם זה יש לו דין משועבדין, והוי דינו כבע"ח כמו שכתב התוס' דשיחרור הוי וכו'.

נ. ב. דשטר שיחרור הוי וכו', בצ"ל.

שם ס"ק י' (באמצע הסעיף): דכל תנאי שהוא לטובת המקבל, יכול המקבל לומר הריני כאילו התקבלתי ויכול למחול התנאי.

39. ראה הגהת המגיה במשובב (ע' בהקדמה אודותיו) ודברי רבינו הם בעקבות דבריו. (וראה מש"כ המגיה לרבינו בספר שו"ת מהרי ענויל תשר' א' אודות הגהותיו על רבינו ותשובת רבינו אליו.)

שם סי' ד' (בסוף הסעיף): רמשכת לה כשנתייקר הקרקע וכו'.

נ. ב. וביתומים אפשר ולא שייך הדין שמבואר לקמן סימן רכ"ז סעיף י' ע"ש. ובלא"ה לק"מ הקדשה שהקשיתי, דבלא"ה איכא נ"מ אם נתבטל השומא לא חזרה מדין שומא הדרא לענין פירות שאכל הבע"ח.

סימן ק"י סי' א' (באמצע הסעיף): ועוד אפשר לומר דאף בשמעו בו שמת וכו', לא מהני כמבואר בסעיף ב'.

נ. ב. כל תיבות אלו מחוקקות"י.

שם (בסוף הסעיף): וגם אין חלק זה נקרא בן חורין.

נ. ב. כל תיבות אלו מחוקקות"י.

שם סי' ב' (באמצע הסעיף): ועוד נלענ"ד דמה שכתבו הפוסקים וכו', מ"מ נראה בכוונתם, דהא חזינן דאף במקום שמקבלים עדות כמו וכו'.

נ. ב. עדות כגון וכו', כצ"ל.

שם (להלן): וכזה שפיר כתב ה"ל.

נ. ב. כתב המשנה למלך, כצ"ל.

שם (להלן): כיוון בלהחזיק מהני המיגו לא מהני שוב המיגו כיוון שכבר וכו'.

נ. ב. כיוון בלהחזיק מהני המיגו, ומ"ש בקצוה"ח שם כיוון שכבר וכו', כצ"ל.

סימן ק"ג סי' ב' (באמצע הסעיף): והיה הודאתו מהני, בעדים הוציאו הקול.

נ. ב. והיה הודאתו מהני, והעדים הוציאו הקול.

סימן קצ"ז סי' ט' (בתחילת הסעיף): ואיני יודע למה חילק השבח מההוצאות.

לכבדו בממונו ממילא אף שמכר הבן הקרקע מי"מ יש לו בידו מומן האב וחייב עדיין לכבדו, ולא נפקע מצוותו במכירתו דמה לי אם פורע בגוף הנכסים שהניח (או) אביו או בדמיהם, סוף סוף יש לו משל אביו בידו והיה הדין נותן שהיה חייב לשלם היורש, וז"ב"י.

ומ"ש על דברי התומים [סק"ח] שמביא ראיה מכתובות [צ"י ע"ב ד"ה "ור"י] שאינו מבין דבריו, הוא משום דאף לדבריו קשה, דאף דשום אדם אינו ירצה לקנות מן היורשים ולא יהיה ביכולת היורשים להזיקה, מי"מ כיוון דאם היא תרצה לומר שמכרתי בעד המזונות יטרוף שלא כדין, אי"כ היאך יתקנו הב"ד תקנה שיכול לבוא ללקחות היזק שלא כדין, והמעין יראה כדבריו.

סימן ק"ח סי' ב' (בסוף הסעיף): לכך צריך לישבע, כנ"ל ברור.

נ. ב. ובסימן ר"צ מיירי בענין שיש לאפוטרופוס מיגו. ועיין מה שכתבתי שם [בסי' ד].

שם סי' ח' (בתחילת הסעיף): ואם אין ליתומים רק בינונית וזיכורית ולשכנגדו יש עירות ובינונית וכו'.

נ. ב. לא היה צריך ליתן לו בינונית רק זיכורית, ואם הוא יגבה תחילה אצל אביהם יגבה ג"כ זיכורית, ואח"כ יגבה אצל בינונית.

סימן ק"ט סי' א' (באמצע הסעיף): ושוב ל"ק קוש' התוס' ממכריון.

נ. ב. מהך דמכריון, כצ"ל.

שם סי' ג' (באמצע הסעיף): ודווקא שכבר נתנו הב"ד לבע"ח שטר אחלטתא, אבל וכו'.

נ. ב. אחלטתא ברשותא קאי, אבל וכו', כצ"ל.

36. כונת רבינו לנאר השגתו על הקצות ובעקבות המשובב כתב זאת. ועי' בקצוה"ח סי' רמ"ו סק"ח בביאור חיוב משתרי' וכמבואר בשערי ישר שער ג' פכ"ה ולפ"ד ל"ק קוש' רבינו. רק יל"ע דרבינו עצמו בס"י רמ"ו סק"ו סבר כקצוה"ח.

37. ראה משובב כאן נסר"ד ובעקבותיו מהך רבינו דבריו.

38. גם במשובב כאן כתב דנראה טעות נסלה ברפס ותיבות אל ט"ס.

נ. ב. דאין לומר שהוא לטובת הנותן, דהא אינו יכול לחזורי⁴⁰.

שם (בסוף הסעיף): יקנה לי חצרי⁴¹.

נ. ב. וכן לדעת היש מפרשים שבסעיף (ג') [ד'] שאינו יכול לתפוס החוב, הוא מטעם דלא נתקיים התנאי, ובודאי דהמלוה לא יאמר בזה הריני כאילו התקבלתי כדי שיתפוס השליח מעותיו בחובי⁴².

סי' קכ"ט סי' ה' (בתחילת הסעיף): ועיין תומים דה"ה להרמב"ן.

נ. ב. והיה להרמב"ם, כצ"ל.

שם סי' ט': ועוד דהא כתב הב"י בטור, דשבועה זו אינה אלא גלגול שבועה דשבעת אין לי, ובשבעת אין לי גופיה הדין כך כמבואר בהג"ה ס"ס י'.

נ. ב. דחייב, ודוקא בברה פטור כיוון דהוי ליה שעת לדון ופשע ולא תבע אותו לדין הוא דפטור, דכלל הוא כל דין שאינו תובע הלוה תחילה אין לו על הערב כלום.

שם סי' י"ב (באמצע הסעיף): דבלא התנה אפי' יש ללוה מטלטלין א"י לתבוע הערב, אבל בהתנה דוקא כשיש להערב וכו'.

נ. ב. דוקא כשיש להלוה וכו', כצ"ל.

שם סי' י"ד (בסוף הסעיף): ומ"מ אין לזוז מפסק הש"ך.

נ. ב. ולאו מטעם הקצוה"ה, אלא מטעם דאף דמהלוה אין לו תביעה על הלוה כלל, מ"מ ודאי הקבלן יכול לבסות את הלוה שיפרע הוא מהמלוה קודם, דאדעתיה דהכי נעשה עבורו

ערב קבלני⁴³, לא שיפרע הוא קודם ויצטרך הוא לדון עמו, וכיוון דהקבלן יכול לתבוע אף קודם שיפרע, ממילא אף המלוה יכול לתבוע להלוה אותו כוח של הקבלן מדרב נתן, ומשי"ה לא מהני המחילה של הקבלן אותו החיוב שיש לו על הלוה עתה, וז"ב.

סימן ק"ל סי' ז' (באמצע הסעיף): וליד כלל לחנוני וכו', משא"כ הבא דלא פרע מצד שליחות וכו'.

נ. ב. דלא פרע אלא מצד שליחות.

סימן קל"ג (בחידושים) סי' א': ואפילו בקנין.

נ. ב. ואפי' בקטן, כצ"ל.

שם (בביאורים) סי' ג' (באמצע הסעיף): ולפענ"ד נראה דלק"מ, דהא התומים עצמו כתב בסי' ע"א ס"ק ב' דכשנתן וכו'.

נ. ב. דהא התומים עצמו בסי' ע"א סי' (ב') [ג'] כתב לפרש דברי הסמ"ע [שם סי' ה'] דכשנתן וכו', כצ"ל.

שם (להלן): ועמש"ל בביאורים סימן ע"א ס"ק ד'.

נ. ב. ומה שתירץ בתומים [שם סי' ג'] דנ"מ בתנאי שיהיה צריך לישבע בנקיטות חסין, הנה בנאמנות שם ודאי ליתא, דהא אמר בסירוש שמאמין להמפקיד לומר שלא תחזור, והאך נאמר שהבונה היה שהנפקד יהא נאמן בשביעה, וכן באל תחזור נראה מבונתו שהותנה שלא יהא נאמן לטעון החזרתי, וגם דחק הוא לפרש בבונתו בכדי שיהיה לו שבועה בנקיטת חסין.

40. ראה משובב כאן וכונת רבינו ליישב דיחיו ונחלק אי יכול תנותן לחזור בו.

41. ע"י בשער משפט כאן ס"ק ג' מש"ך ברעת הי"מ ולא כדברי רבינו. ורבינו אויל ברעת הש"ך.

42. ראה משובב כאן שכתב רבינו הנה לדברי וכן כונת רבינו להשיג עליו שלא לדעתו מודה אלא לרעת הש"ך.

43. יש לעיין בדברי רבינו שכתב דאי הקבלן תובע הלוה שיפרע תחילה איכא שעבודא דר"ג דהא אינו בגדר חב לקבלן ואף שדר"ג אינו על עיקר החוב ואיך מהני מחילה.